

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös 12/2002
17.4.2002

Asia Irtisanomista ja virantoimituksesta pidättämistä koskeva oikaisuvaatimus

Päätös, johon haetaan oikaisua

Lohipadon erityiskoulun johtokunta päätti 27.11.2001 irtisanoa johtaja A:n virkasuhteen Lohipadon erityiskouluun. Samalla johtokunta päätti pidättää A:n virantoimituksesta välittömästi irtisanomisen jälkeen ja että johtokunnan aiemmin tekemä virastapidättämispäätös pysyy voimassa.

Päätöksen perustelut

Opetushallituksen Lohipadon erityiskoulun tarkastuksen perusteella 19.9.2001 laatiman tarkastuskertomuksen perusteella A:n on todettu toimineen seuraavasti:

1. A on käyttänyt tai luovuttanut koulun ulkopuolisille käytettäväksi koulun omistamia koulun käytössä olleita autoja yksityisiin ajoihin koulun johtokunnan tai muun henkilökunnan tietämättä, korvauksetta ja osin ilman ajettuja ajoja todentavia ajopäiväkirjamerkintöjä ainakin 3 300 kilometrin matkalla. Näistä ajoista, jotka A on myöntänyt, on aiheutunut koululle vähintään 6 600 markan suoranaisten vahinko. Koulun autoilla on lisäksi vuosina 1997 - 2000 pääosin loma-aikoina ja viikonloppuisin ajettu muita ajopäiväkirjoihin kuittaamattomia ajoja yhteensä 4 292 – 4 852 kilometriä. A on koulun johtajana laiminlyönyt järjestää ajoneuvojen käytön asianmukaisen valvonnan.

2. A on edustanut koulua oppilaskuljetuksiin tammikuussa 1999 hankitun pienoislinja-auton, veroton hankintahinta 293 852,24 markkaa, hankintaprosessissa. Pörhön Autoliike Oy oli tarjousvaiheessa osoittanut autoa koskevan tarjouksen suoraan Oulun O:lle ja auto on heti hankinnan jälkeen johtokunnan tietämättä luovutettu sanotun yksityisen liikennöitsijän käyttöön ilman vuokrasopimusta. Auton hankintaa ei ole kilpailutettu, joten on syytä epäillä A:n toimineen julkisista hankinnoista annetun lain vastaisesti ja menettelystä on saattanut aiheutua koululle taloudellista vahinkoa. Auton hallinnan luovuttaminen vuokraustarkoituksin on ollut vastoin koulun noudattamia toimintaperiaatteita ja vastoin 1.2.2000 tehtyä päätöstä siitä, ettei koulun ajoneuvoja vuokrata ulkopuolisille tai edes henkilökunnalle.

3. A ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin koulun autojen yöaikaan tapahtuneiden tankkausten seurannan järjestämiseksi ja valvonnan tehostamiseksi, vaikka ajoneuvon vastaava kuljettaja on ilmoittanut selvittämättä jääneistä tankkauksista. A on myös tunnustanut itse tankanneensa koulun autoa yöaikaan. Selvittämättömistä tankkauksista on aiheutunut koululle taloudellista vahinkoa.

Päätöksen perustelujen mukaan Lohipadon erityiskoulu tarjoaa valtion laitoksena vammaisille opetus-, kuntoutus-, hoito- ja asumispalveluja. Koulun asema Pohjois-Suomen alueella on merkittävä ja koulun johtajan asema on erittäin tärkeä. Koulun johtaja toimii esimiehenä ja esikuvana koulun yli 100 työntekijälle. Nämä seikat asettavat koulun johtajalle korostetun nuhteettomuuden vaatimuksen. Johtokunnalla on ollut erityisen painava syy irtisanoa A:n virkasuhde. A:n menettely osoittaa hänet siinä määrin soveltumattomaksi tehtävänsä, ettei hän voi jatkaa virantoimitustaan irtisanomisaikana.

Asian käsittely

Lohipadon erityiskoulun johtokunta on antanut vastineen ja A sen jälkeen vastaselityksensä.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat lainkohdat

Valtion virkamieslain 25 §:n mukaan viranomaisen ei saa irtisanoa virkasuhdetta virkamiehestä johtuvasta syystä, ellei tämä syy ole erityisen painava.

Virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Virkamies voidaan virkamieslain 40 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan välittömästi irtisanomisen jälkeen pidättää virantoimituksesta, jos irtisanomisen perusteena oleva teko tai laiminlyönti osoittaa virkamiehen siinä määrin soveltumattomaksi tehtävänsä ettei virantoimitusta voida jatkaa.

Selvitys tapahtumista

Irtisanomispäätöksessä kerrotut tapahtumat perustuvat Opetushallituksen ylitarkastaja B:n 19.9.2001 allekirjoittamaan Lohipadon erityiskoulun tarkastuskertomukseen. Tarkastus oli tehty koulun 9.4.2001 tekemästä pyynnöstä. Tarkastuskertomuksen mukaan koulun johtokunta oli A:n väärinkäytösepäilyjen vuoksi jättänyt vahvistamatta koulun tilinpäätöksen vuodelta 2000 ja kokouksessaan 22.3.2001 päättänyt aloittaa A:n irtisanomismenettelyn. Tarkastus koululla suoritettiin 10.-11.2001.

1. Päätöksen mukaan A on vastoin koulun johtoryhmän erillistä päätöstä 1.2.2000 käyttänyt koulun autoja yksityisajoihinsa lainaamalla autoja omien harrastusyhteisöjensä käyttöön. Koulun antaman selvityksen mukaan autoja on käytetty Suunnistuskerho Pohjantähti ry:n muuttoliikennetoiminnassa ajalla heinäkuu 2000 - tammikuu 2001 noin 350 kilometrin matkalla ja muissa ajoissa 2 456 kilometriä, joihin sisältyy 4.3.2000 tehty 700 kilometrin matka Tuiran kalamiesten pilkkikilpailuihin. Näistä ajoista ei ole merkintää ajopäiväkirjoissa eikä niistä ole maksettu korvausta. Viimeksi mainitulla matkalla inva-bussille tapahtui liikennevahinko, jossa syyllinen oli koulun ulkopuolinen kuljettaja. Valtiokonttori korvasi toiselle ajoneuvolle tapahtuneen vahingon. A on kuitannut 1998 - 2000 koulun loma-aikoina 479 kilometriä, joiden osalta selvitys ei ole asianmukainen. Muita ajopäiväkirjoihin merkittyjä ajoja pääosin koulun loma-aikoina ja viikonloppuisin on 4 292 – 4 852 kilometriä vuosilta 1997 - 2000. A:n osuutta näihin ajoihin ei tiedetä.

A ei ole kiistänyt antaneensa autoja hyväntekeväisyyskäyttöön tai lainanneensa autoja. Päätöksen ja koulun selvityksen mukaan koulun autoja ei ole saanut 1.2.2000 tehdyn päätöksen mukaan eikä myöskään ennen sitä vuokrata tai lainata henkilökunnalle tai yksityiselle. Koulun johtokunnan hyväksymässä asiakirjassa "Lohipadon erityiskoulun perimät maksulliset suoritteet" on kuitenkin kohdassa 8 vuosilta 1999 ja 2000 määritelty koulun auton käytöstä perittävien vuokrien määrät. Tästä käy ilmi, että vuokraaminen on ollut sallittua. Johtoryhmällä, joka on tehnyt 1.2.2000 päätöksen, ei ole A:n mukaan päätöksentekovaltaa koulun organisaatiossa. Johtoryhmän vuokrauskieltopäätöksessä ei ole otettu kantaa vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan koulun johtajalla on oikeus vähäisessä määrin luovuttaa auto korvauksetta hyväntekeväisyysajoihin. Esimerkkinä käytännöstä A mainitsee koulun auton käytön Suomi-juoksu joukkueen huoltoautona kesällä 1990, koulun entisten oppilaiden muuttotalkoisiin ja myös henkilökunnan muuttoihin. Koulun johtokunnan puheenjohtajat ovat olleet täysin tietoisia ulkomaille suuntautuneisiin projekteihin liittyneistä ajoista. Koulun henkilökunta ja johtokunta on ollut täysin tietoinen hyväksytystä käytännöstä, jonka mukaan johtajalla on vähäisessä määrin oikeus luovuttaa autoja hyväntekeväisyystarkoituksiin. A:ta ei ole aiemmin muistutettu saati varoitettu asiasta. Varoituksen antaminen olisi ollut ehdoton edellytys sille, että A olisi voinut muuttaa vakiintuneita käytäntöjä.

2. A on myöntänyt, ettei pienoislinja-auton hankinnassa ole ollut tarjouskilpailua. A:n mukaan hankinnalle ei kuitenkaan ollut muuta konkreettista vaihtoehtoa. Kilpailuttamisprosessi oli käyty pari vuotta sitten kun inva-autoja hankittiin kolmen erityiskoulun yhteisostohankkeena. Vuosina 1996 ja 1997 käytettiin teknistä asiantuntijaa. Yhteistyöhanketta veti Ruskeasuon koulu. Auto- ja varusteluratkaisut eivät ole muuttuneet. Kilpailuttamisprosessin aloittaminen uudelleen ei A:n mukaan olisi ollut järkevää, koska vartenotettavia kilpailijoita ei ollut olemassa. Myös muut koulut ovat tehneet lisätilauksia ilman kilpailuttamista. A ei ole saanut koulutusta julkisista hankinnoista annetun lain sisällöstä eikä häntä ole kehoitettu erityisesti kiinnittämään lakiin huomiota. A katsoo toimineensa vilpittömässä mielessä tehdessään lisätilaukset samalla tavalla kuin muut koulut.

A on vastaselityksessään selostanut pienoislinja-auton luovuttamista Oulun O:n käyttöön. Menettely on perustunut keväällä 1999 Oulun O:n kanssa aloitettuun yhteistyöhön, koska koululta puuttui liikennöintilupa, joka tarvittiin muun ohessa kuljettaessa oppilaita samalla kuljetuksella sekä Lohipadon

erityiskouluun että Oulun kaupungin erityiskouluihin naapurikunnista. Yhteistyöllä voitiin jakaa kuljetuskustannukset Oulun kaupungin ja Lohipadon koulun kesken. Autossa oli lupalappu Oulun O:lle, jossa pienoislinja-auto oli luovutettu liikennöitsijän käyttöön. Autoa kuljetti pääasiassa koulussa työllistettynä osa-aikaisena toiminut autonkuljettaja.

3. A on vastaselityksessään kiistänyt laiminlyöneensä valvoa autojen yötankkauksia. A kertoo valvoneensa autojen tankkauksia ajopäiväkirjoista ja polttoainelaskuista. Seuranta varten autoihin hankittiin rekisteritunnuksella varustettu polttoainekortti. Kuljettajien esimies suoritti tarkempaa seuranta ja teki laskuihin asialliset varmistukset nimikirjoituksillaan. A hyväksyi laskut numerotarkastuksen ja asiallisen tarkastuksen jälkeen. Autot ovat iltakuljetuksen jälkeen oppilaskodin vapaassa käytössä. Tankkauksia suoritetaan kaikkina vuorokaudenaikoina, koska ensimmäiset oppilaskuljetuksiin lähtevät autot lähtevät liikkeelle jo 2.30 yöllä.

A on oikaisuvaatimuksessaan ja vastaselityksessään korostanut sitä, ettei häntä ole väitetyistä väärinkäytöksistä aiemmin huomautettu. Koulun johtokunta sen sijaan on väittänyt tulleen tietoiseksi esitetyistä väärinkäytöksistä vasta neuvottelussa 16.1.2001. Tämän jälkeen A:lta on pyydetty selvityksiä ja opetushallitukselta tarkastusta. Vasta tarkastuspöytäkirjan tekemisen jälkeen irtisanomiseen on ollut riittävästi näyttöä.

Oikeudellinen arvio

A on myöntänyt käyttäneensä Lohipadon erityiskoulun autoja omiin yksityisajoihinsa tai luovuttaneensa autoja omaan harrastustoimintansa piiriin kuuluvien yhteisöjen ajoihin siten, ettei ajoista ole tehty merkintöjä ajopäiväkirjoihin eikä niistä ole maksettu korvausta koululle. Tarkastuskertomuksen mukaan näitä ajoja on ollut 3 303 kilometriä. Epäselväksi on sen sijaan jäänyt, onko koulun johtajalla vallitsevan käytännön mukaan ollut oikeus vähäisessä määrin luovuttaa koulun autoja hyväntekeväisyystarkoituksiin tai henkilökunnan ajoihin ja onko koulun johtokunta ollut tällaisista luovutuksista tietoinen. Kiistatonta on, ettei A:lle ole huomautettu asiasta ennen 16.1.2001 pidettyjä neuvotteluja.

Koulun johtokunta on päätöksellään vahvistanut koulun autojen vuokraamisesta ulkopuolisille perittävät kilometrikorvaukset vuosille 1999 ja 2000. Tämän päätöksen perusteella johtokunnan on katsottava olleen tietoinen koulun autojen luovuttamisesta muuhun kuin koulun käyttöön ainakin korvausta vastaan ja hyväksyneen tämän käytännön. Päätöstä luovutuskiellosta 1.2.2000 ei tehnyt johtokunta vaan johtoryhmä.

A on myös myöntänyt, ettei pienoislinja-auton hankinnassa koululle tammikuussa 1999 ole järjestetty julkisista hankinnoista annetun lain mukaista tarjouskilpailua. A on kuitenkin selvittänyt syyt kilpailuttamisen sivuuttamiseen ja siihen, miksi hankittu auto on luovutettu Oulun O:n käyttöön. Tarkastuskertomuksen nojalla ja ottaen huomioon A:n asiassa antama selvitys virkamieslautakunnan käsitys on, ettei A ole laiminlyönyt kilpailuttamista huolimattomuudesta tai tarkoituksenaan aiheuttaa koululle taloudellista vahinkoa. Myös auton luovuttamisen Oulun O:n käyttöön on selvitetty tapahtuneen tarkoituksessa säästää koulun kustannuksia.

Selvitystä siitä, että A olisi jollain tavoin laiminlyönyt valvoa koulun autojen tankkaamista yöaikaan, ei ole esitetty.

Lohipadon koulun johtokunta on tehnyt opetushallituksen suorittamassa tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella esitutkintapyynnön poliisille. Virkamieslautakunnan tehtävänä ei luonnollisestikaan ole ratkaista, onko A syyllistynyt väitettyihin väärinkäytöksiin vaan ainoastaan ratkaista, onko A:n katsottava lautakunnalle esitetyn selvityksen mukaan virassaan syyllistyneen sellaiseen toimintaan, jonka nojalla virkasuhteen irtisanomiseen olisi virkamieslain 25 §:ssä tarkoitettu erityisen painava syy. Koulun autojen käyttö yksityisajoihin ja luovuttaminen muuhun kuin koulun ajoihin joko korvauksetta tai korvausta vastaan on kiistatta jatkunut vuosia. Käytäntö ja ohjeet asiassa ovat kuitenkin olleet epäselvät eikä A:lle ole huomautettu asiasta siten, että hän olisi voinut lopettaa toiminnan, jonka johtokunta katsoo koululle haitalliseksi. Asiassa ei ole kiistattomasti selvitetty, että A olisi pienoislinja-auton hankinnassa toiminut vastoin julkisista hankinnoista annettua lakia tai että hänen toimintansa olisi aiheuttanut koululle taloudellista vahinkoa. Autojen yötankkauksia koskevassa asiassa ei ole esitetty selvitystä siitä, että A olisi laiminlyönyt velvollisuutensa valvoa koulun etua johtajalle kuuluvalla tavalla.

A on niiltä osin kuin hän on myöntänyt toimineensa irtisanomispäätöksessä selostetulla tavalla, esittänyt toiminnalleen syitä, joiden nojalla on pääteltävissä, ettei A ole tietoisesti laiminlyönyt tehtäviään tai ylittänyt valtuuksiaan koulun johtajana tai toiminut tavalla, josta olisi aiheutunut koululle sellaista taloudellista vahinkoa, joka voisi olla irtisanomisen perusteena. A:n teot eivät saadun selvityksen perusteella ja kun poliisin esitutkinta asiassa on vielä ollut kesken, ole siten yksin tai kokonaisuutena muodostaneet erityisen painavaa syytä, jonka perusteella hänen virkasuhteensa olisi voitu irtisanoa.

Virantoimituksesta pidättämiselle 27.11.2001 ei ole ollut oikeudellista perustetta.

Päätös

Oikaisuvaatimus hyväksytään.

Sovelletut lainkohdat

Valtion virkamieslaki 14 § ja 25 §:n 2 momentti ja 40 §:n 2 momentti 4 kohta

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Kulla, Paanetoja, Äijälä, A.Nieminen ja M.Nieminen sekä varajäsenet Komulainen, Puttonen ja Kuusama.